

Lietuvos Respublikos Seimo narių

INTERPELIACIJA

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministrui

Kęstučiui Navickui

2022 gegužės 19 d.

Mes, žemiau pasirašiusieji Lietuvos Respublikos Seimo nariai, matydami besikaupiančias ir nesprenžiamas problemas, iš esmės visose Žemės ūkio ministro atsakomybės srityse, taip pat galimus besitęsiančius nuo praeitos kadencijos, viešųjų ir privačių interesų painiojimo atvejus, vykdydami savo konstitucinę pareigą vertinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir jos atskirų narių veiklą bei vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Konstitucijos 61 straipsniu ir Lietuvos Respublikos Seimo statuto 219 straipsnio 1 dalyje, teikiame interpeliaciją Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministrui Kęstučiui Navickui ir reikalaujame atsakyti į šiuos klausimus:

1. **Dėl BŽŪP strateginio plano rengimo. Strateginio plano rengimui likus mažiau nei dviems mėnesiams iki plano pateikimo, už 384 tūkst.eur buvo pasitelkti konsultantai, Tačiau Europos Komisija Lietuvos dokumentui pateikė net 219 pastabų ir nurodė, kad identifikuotoms silpnybėms įveikti nėra priemonių. Juo labiau, kad per visą Lietuvos istoriją tai daugiausia kritinių pastabų sulaukęs, ir visa apimtimi grąžintas taisyti dokumentas.**
  - 1.1. Po EK pastabų BŽŪP Lietuvos Strateginio plano negalima vadinti planu: jame nėra elementarių sąsajų tarp silpnybių, poreikių ir numatomų priemonių. Kiek lėšų buvo iš viso išleista plano rengimui? Iš jų valstybės tarnautojams priedai, priemokos, papildomi etatai ar etatų dalys? Lietuvos ekspertams/konsultantams? Užsienio konsultantams/ekspertams?
  - 1.2. Kaip buvo atrinkti užsienio konsultantai/ekspertai? Kokie ryšiai sieja konsultantus/ekspertus su ministerijos vadovybe.
  - 1.3. Į kokius ir kurių socialinių partnerių pasiūlymus, rengiant BŽŪP Lietuvos Strateginį planą buvo atsižvelgta.
  - 1.4. LR Seimo Kaimo reikalų komitetas net kelis kartus prašė atsižvelgti į EK išsakytų pastabų kiekį ir svabą, bei pratęsti iki metų pabaigos Strateginio plano koregavimo laiką. Kodėl buvo neatsižvelgta į prašymą? Ar Kaimo reikalų komiteto nuomonė ir pozicija Žemės ūkio ministerijos vadovybei nereikšminga?
  - 1.5. Kodėl ir toliau soc. partneriai, su kuriais vyksta plano derinimas, atrenkami selektyviai? Kodėl į diskusijas pakviesti partneriai iš darbo grupių yra pašalinami, jei pasisako ne taip kaip iš jų tikimasi?

- 1.6. Kiek sumažės pirminė žemės ūkio gamyba, įgyvendinus strateginį planą?
- 1.7. Ar nemanote, kad reikia prisiimti atsakomybę už blogą darbo organizavimą plano rengimo metu, už nekokybiško plano parengimą ir valstybės lėšų pasamdytiems užsienio ekspertams iššvaistymą?

2. Dėl ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonių (RRF) lėšų žemės ūkiui.

Lentelėje pateikta kokioms veiklos kitos ES valstybės skyrė RRF lėšas. Lietuva su pelkių finansavimu yra išskirtinė.

Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonių (RRF) lėšos skirtos	
Valstybė	Kam
<i>Prancūzija</i>	Maisto tiekimo nepriklausomybei nuo importo didinti, perėjimui prie agro-ekologijos, prisitaikymui prie klimato pokyčių, strateginės gamybos perkėlimui į Prancūziją ir sektoriaus modernizavimui remti.
<i>Vokietija</i>	Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimui, geresnių žemės ūkio darbuotojų įgūdžių įgijimui ir medienos naudojimo statybų sektoriuje skatinimui, Europos erdvės duomenų panaudojimui žemės ūkio ir miškininkystės sektoriams, mikroelektroninių technologijų tobulinimui.
<i>Belgija</i>	Alternatyvių vandens šaltinių panaudojimui, pažangiam lietaus vandens ir nuotekų infrastruktūros sistemų valdymui, naujoviškos vandens taupymo technologijoms, kad žemės ūkis, sodininkystė ir pramonė būtų ekonomiškai efektyvūs ir nekenktų klimatui. Žemės ūkio ir maisto produktų sistemos, kuri būtų grindžiama dviem principais: trumpomis maisto grandinėmis ir parama vietos maisto gamybai.
<i>Airija</i>	Moksliniams tyrimams, inovacijomis ir skaitmeninimui.
<i>Ispanija</i>	Didinti žemės ūkio, maisto produktų ir žuvininkystės sektoriaus tvarumą, konkurencingumą ir atsparumą ekonominiu, aplinkos ir socialiniu požiūriu. Skaitmeninimo skatinimo strategijai visame žemės ūkio ir maisto produktų bei kaimo sektoriuose, žemės drėkinimo sistemų modernizavimui, taip pat sodininkystės šiltnamių ir gyvūnų sveikatos laboratorijų modernizavimui, tiksliojo ūkininkavimo, energijos vartojimo efektyvumo ir žiedinės ekonomikos skatinimui.
<i>Italija</i>	Sukurti pažangią ir tvarią žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinę ir sumažinti poveikį aplinkai vienoje iš Italijos išskirtinumų - "žaliosiose tiekimo grandinėse".

<i>Graikija</i>	Žemės ūkio ir maisto produktų sektoriaus skaitmeniniam pertvarkymui-žemės ūkio sektoriaus skaitmeniniam pertvarkymui ir eksporto skatinimui Graikijos žemės ūkio, gyvulininkystės ir žuvininkystės sektoriuose. Diegti inovacines skatinimo technologijas, kontroliuoti Graikijos produktų klastojimą ir kurti Graikijos maisto gamintojų ir užsienio rinkų tinklus. Mažinti potvynių riziką, aprūpinti vandeniu drėkinimo tikslais vietoves, kuriose vasarą vyrauja sausra, ir padidinti paviršinio vandens valdymo efektyvumą keliose Graikijos vietovėse. Mokslinių tyrimų ir inovacijų ryšiui stiprinti, nes žemės ūkis įvardijamas kaip viena svarbiausių sričių, kuriai reikia skirti daugiausia dėmesio šioje srityje.
<i>Lenkija</i>	Remti maisto grandinės trumpinimo procesą ir inovacinių technologijų diegimą sektoriuje, investicijas, ypač aplinkos apsaugos, taip pat klimato, skaitmeninimo ir ekologinio ūkininkavimo srityse. Profesinės kvalifikacijos kėlimui, susijusiam su proveržio technologijų diegimu žemės ūkyje. Investicijoms į tvarų vandentvarkos valdymą kaimo vietovėse. Pagal šią programą daugiausia bus finansuojami darbai, susiję su vandens drenažo įrenginių statyba, rekonstrukcija ir plėtra.
<i>Slovakija</i>	Žemės sklypų planavimui ir plano įgyvendinimui.
<i>Rumunija</i>	Drenažo sistemos diegimui, žemės ūkio švietimo vidurinėse mokyklose programai, mėšlo tvarkymui gerinti, drėkinimo ir vandentvarkos finansavimui.
<i>Kroatija</i>	Vaisių ir daržovių sektoriaus logistikos infrastruktūros tinklui, siekiant kovoti su maisto švaistymo problema, taip pat sustiprinti maisto donorystės grandinės pajėgumus. Pažangaus ūkininkavimo komponentui, kuriuo siekiama sumažinti Kroatijos žemės ūkio ekologinį pėdsaką tokiomis priemonėmis, kaip kuo mažesnis arba konkrečiai vietai pritaikytas pesticidų ar trąšų naudojimas ir tiksliosios žemdirbystės sistemos, kad būtų sušvelnintos galimos vandens taršos problemos. Ryšio infrastruktūros kūrimas kaimo vietovėse yra įtrauktas į komponentą, skirtą viešojo administravimo veiksmingumui didinti.
<i>Bulgarija</i>	Visas dėmesys investicijoms, kurios leis ūkiams prisitaikyti prie klimato kaitos ir efektyvesnio išteklių naudojimo. Tiesioginio ūkininkų ir administracijos bendravimo sistemos, vadinamos "procesų nuo ūkio iki stalo skaitmeninimu", sukūrimui.

Parengta pagal *EUROACTIV* skelbtą informaciją

2.1. Pelkininkystei iš nacionalinio biudžeto skirta 3,36 mln eurų, kiek iš nacionalinio biudžeto, kiek upelių renatūralizavimui, o kiek skirta melioracijai?

- 2.2. Paaiškinkite, kodėl organinės medžiagos irimo bedeguonėje aplinkoje (pvz. pelkės) aplinkoje susidarantis metanas yra siekiamybė ir jo reikia gausinti, o galvijų žarnyne susidarantis ir išsiskiriantis metanas yra blogybė? Kodėl 8000 ha pelkių įrengimui skiriama 16 mln ES RRF fondo lėšų ir 3,36 mln nacionalinio biudžeto lėšų, o žemės ūkio veikloms RRF nebuvo iš viso skirta lėšų?
- 2.3. Kodėl visos lėšos iš RRF buvo skirtos tik pelkėms?
- 2.4. Ar ministrui yra žinoma, kad Valstybės žemės fondo duomenimis 2015 m. Lietuvoje buvo 60 000 ha pelkių, o 2021 m. jų plotas savaime pasiekė >90 000 ha?
- 2.5. Jei šie skaičiai žinomi, kokį ŠESD mažinimo efektą turėjo tie 30 000 ha savaime atsikūrusių pelkių?
- 2.6. Ar ministras lygino jo planuojamų atkurti 8 000 ha ir savaime atsikūrusių 30 000 ha pelkių efektus, įskaitant ekonominę kaštų/naudos analizę? Jei lygino, gal galėtų supažindinti su rezultatais?
- 2.7. Kokios yra sąsajos tarp pelkininkystės programai skirtų pinigų ir ministro ankstesnės veiklos interesų grupių?
- 2.8. Atsitiktinumas, bet pelkių asociacija įkurta šio ministro kadencijos pradžioje. Kas ministrą sieja su Pelkių asociacija ir Žymantu Morkvėnu?

3. Dėl LR žemės ūkio ministerijos vykdomos valstybės įmonių reorganizacijos.

- 3.1. Ar yra atlikta Įmonių (Žemės ūkio ir kaimo verslo centras, GIS-centras, Valstybės žemės fondas) reorganizacijos kaštų ir sąnaudų analizė ir kiek valstybės biudžeto lėšų tai kainuos išieitinėms ir kitoms, su reorganizacija susijusioms išlaidoms padengti, nes reorganizacija palies daugiau kaip 500 darbuotojų ir ar yra apskaičiuota kiek darbuotojų išeis iš darbo ir kas juos pakeis?
- 3.2. Kokios įmonės pagrindu numatoma, kad būtų atliekama ši reorganizacija (įmonių sujungimas) ir ką bendro turi sujungiamo Žemės ūkio ir kaimo verslo centro vykdomas pasėlių deklaravimas, traktorių, žemės ūkio mašinų ir priekabų registravimo, gyvūnų ženklavimo ir kitos centro vykdomos funkcijos, su Žemės fondo vykdomomis žemėtvarkos, geodezijos, teritorijų planavimo, melioracijos, žemės konsolidacijos, valstybinės žemės pardavimo ir nuomos aukcionų vykdomomis funkcijomis?
- 3.3. Kodėl taip visiškai nelogiškai yra numatyta, kad visi Įstatymai įsigalios tik nuo 2023 m. sausio 3 d. juk visoms Įmonėms už 1 dieną reikėtų skaičiuos atlyginimus, išieitines kompensacijas, pelno ataskaitas, rengti finansinės veiklos planus, strateginius planus, auditus atlikti taip pat labai daug sumaišties sukeltų dėl Sutarčių įsigaliojimo?
- 3.4. Kodėl visi šie 13 ŽŪM parengtų Įstatymų projektų Seimui yra pateikti svarstyti atskirai, o ne kartu su Aplinkos ministerijos (AM) parengtais ir Vyriausybės priimtais bei Seimui jau pateiktais svarstyti Nacionalinės žemės tarnybos (NŽT) funkcijų perdavimo savivaldybėms ir AM, bei tai pačiai sujungtai įmonei klausimais, nes AM parengtuose 39 Įstatymuose yra tie patys 13 Įstatymų ir klausimai yra betarpiškai susiję?

- 3.5. ŽŪM ir AM parengtuose ir Seimui pateiktuose tuose pačiuose 13 Įstatymuose yra net skirtingai nurodomas naujai steigiamos Įmonės pavadinimas, skirtingas Įstatymų įsigaliojimo laikas, skirtingos funkcijos ir t.t. Ar Jums neatrodo kad demonstruojama visiška nekompetencija ir nesuprantamas skubėjimas.
- 3.6. Ar ŽŪM įvertino, kaip pati reorganizuojama, visiškai skirtingas ir tarpusavyje nesusijusias funkcijas vykdanči įmonė, labai keistu ir sunkiai suprantamu pavadinimu - Žemės ūkio duomenų centras (nors pagal AM parengtus tuos pačius Įstatymus- jau Žemės informacijos centras), sugebės visoje šalyje atlikti nuo 2023-05-01 iš NŽT perimamas žemės ūkio paskirties valstybinio žemės patikėtinio funkcijas kaimo vietovėse?
- 3.7. Kiek nauja Įmonės turės padalinių šalies savivaldybėse, kiek kainuos papildomų išlaidų, kiek darbuotojų bus atleista ir kiek naujai priimta ir kiek tai kainuos valstybės biudžetui?
- 3.8. Kodėl Melioracijos statinių naudojimo valstybinės priežiūros atlikimas perduodamas ne savivaldybėms, o VĮ, nors pagal Įstatymus VĮ negali vykdyti viešojo administravimo funkcijų?
- 3.9. Kyla tikrai didelių abejonių ar sujungus visiškai ne giminingas Įmones, ji toliau sugebės atlikti ne tik kaimo vietovėse valstybinio žemės patikėtinio funkcijas, bet ir toliau užbaigti žemės grąžinimą kaimo vietovėse, toliau vykdyti laisvos valstybinės žemės apskaitą ir tvarkymą, melioraciją, dirvožemio darbus ir t.t.?
- 3.10. Kodėl GIS-centro pavaldumas neperduodamas AM, nors pačios politikos formavimo funkcijos pereina AM?

4. LR žemės ūkio ministerijos politikos pasekmės ištisoms žemės ūkio šakoms ir grėsmė dėl kokybiško, lietuviško, maisto tiekimo Lietuvos gyventojams.

- 4.1. Kas metai iš pieno gamybos pasiraukia po 3000 ūkių ir sumažėja po 8000 karvių. Kokiomis priemonėmis ketinama stabilizuoti pieno gamybą?
- 4.2. Kiaulininkystėje situacija katastrofiška. Vyriausybė, tai matydama, patvirtino priemonę kiaulininkystei gelbėti, būtina skubi reakcija. Kodėl ŽŪM daugiau kaip mėnesį nesugeba paruošti paramos skyrimo taisyklių?
- 4.3. Kiek ūkininkų, Jūsų vadovavimo laikotarpiu, pasinaudojo Kaimo plėtros priemonėmis, skirtomis investicijoms į žemės ūkio valdas, ž.ū. gamybos didinimui? Kiek lėšų liko nepanaudota? Kokios to priežastys?
- 4.4. Kokius sprendimus priėmėte reaguojant į sudėtingą situaciją trąšų rinkoje? Kokias įgyvendinote priemones, palengvinti įtampą trąšų sektoriuje tiek gamintojams, tiek žemdirbiams?
- 4.5. Kaip planuojama pertvarkyti ir finansuoti rajoninių žemės ūkio skyrių veiklą, kad jų veikla nenutrūktų?
- 4.6. Mažėjant KPP lėšoms iš ES biudžeto, labai svarbus tampa kofinansavimas – remiantis ES reglamentais, jis galimas iki 25 proc. Kaip ir kokiomis priemonėmis bus užtikrinta, kad KPP

- priemonių kofinansavimas būtų maksimalus, t.y. 25 proc.? Ką ministerija nuveikė siekiant ES tiesioginių išmokų suvienodinimo Lietuvos žemdirbiams?
- 4.7. Šiuo metu apie 30-40 proc. Lietuvoje perdirbamo žaliavinio pieno yra importuojama iš Latvijos ir Estijos, bet kitais metais Estijoje turėtų pradėti veikti pieno perdirbimo gamykla. Kokių priemonių ministras žada imtis, kad Lietuvos pieno perdirbimo gamyklos nepristigtų pieno žaliavos, nes pristigus, tektų 2-3 gamyklas uždaryti.
- 4.8. Kokiomis priemonėmis ministras planuoja pritraukti jaunimą ir jaunus specialistus į kaimą, kai šiuo metu uždarinėjamos mokyklos, ligoninės ir tokiu būdu menkinamas kaimiškų vietovių patrauklumas jauniems žmonėms jose kurtis? Ar bus sudarytos sąlygos kaimiškų vietovių jaunimui lengviau įstoti į Žemės ūkio bei Veterinarijos akademijas?
- 4.9. Savo 2021 m. atskaitoje ministras teigia, kad buvo sumažinta biurokratinė našta žemdirbiams. Gal galite išvardinti, kuria biurokratinė našta panaikinta 2021 m.?
- 4.10. Kokių veiksmų ėmėsi Žemės ūkio ministerija, siekdama sutelkti žemdirbius, jų nepriešinti su miesto gyventojais ir nepristatyti žemės ūkio kaip „visuomenės prieš“, „išlaikytinio“ ir toliau neskaldyti visuomenės? Koks ministro, kaip politikos formuotojo, indėlis telkiant bendruomenę, o ne ją žeminant, priešinant ir skaldant.

Apibendrinantis klausimas

Pateiktų klausimų gausa ir įvairovė atskleidžia žemės ūkyje besikaupiančias ir gilėjančias problemas. Juo labiau, esant tokiai geopolitinei situacijai, kai kitos valstybės žemės ūkį pripažįsta strateginės reikšmės sektoriumi, taiko priemones ir skiria finansavimą ūkių gyvybingumui, tvarumui ir konkurencingumui palaikyti, Lietuvos žemės ūkio ministras užsiima tik jam suprantama pavaldžių institucijų reforma. Ar sutinkate, kad tokiomis aplinkybėmis geriausia išeitis – Žemės ūkio ministro atsistatydinimas iš užimamų pareigų, tuo labiau, kad nuo kadencijos pradžios, ši XVIII Vyriausybė turi du Aplinkos ministrus, bet faktiškai neturi Žemės ūkio ministro.